

Kompensaatiot - yleistä Suomen tilanteesta

Johanna Niemistö

Suomen ympäristökeskus SYKE
Kulutuksen ja tuotannon keskus

Hinku-syyspäivä

3.11.2021

S Y K E

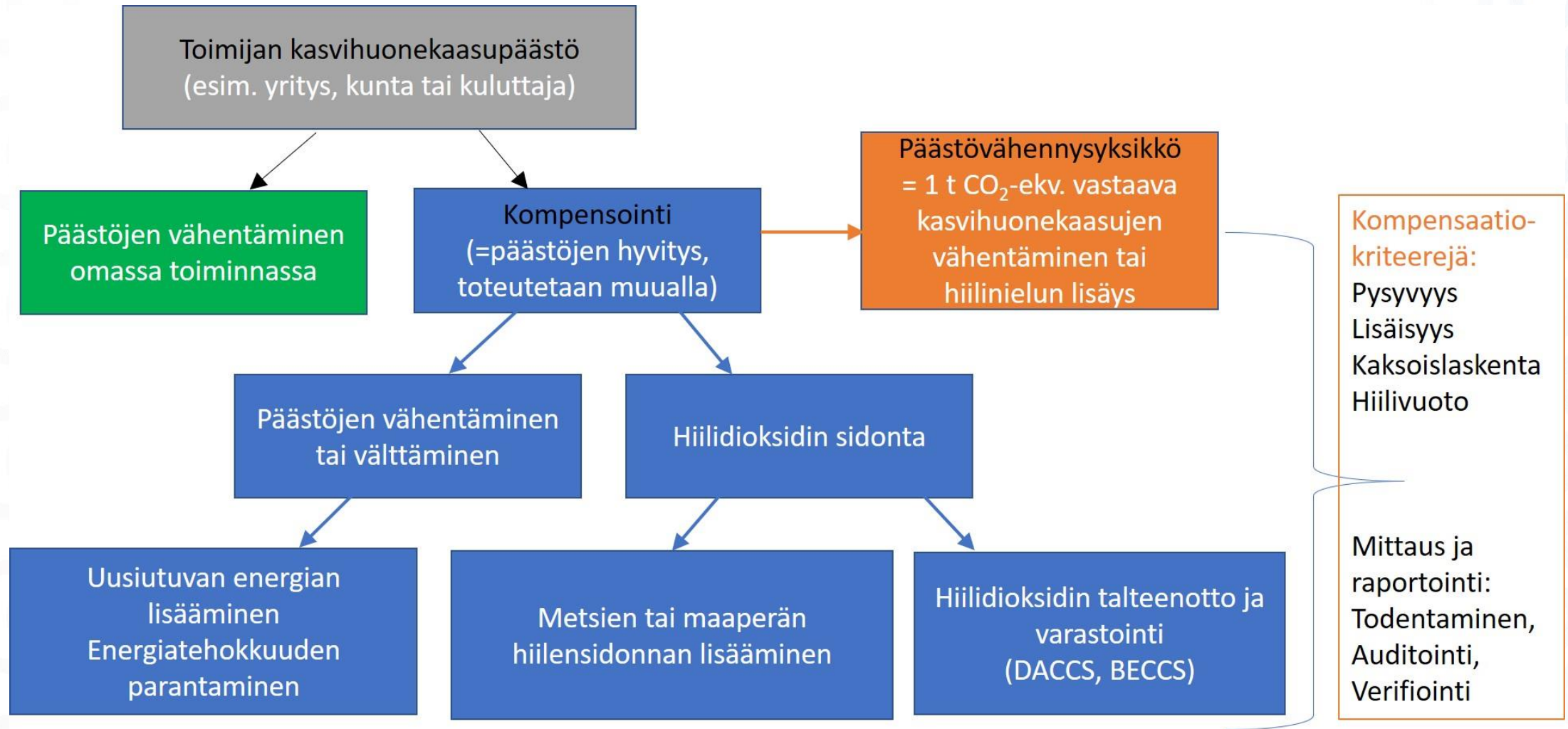
Kompensaatio eri yhteyksissä

- Vapaaehtoinen päästökompensaatio – aiheutettu ilmastohaitta pyritään kumoamaan hyvittämällä tai vähentämällä omia päästöjä vastaava määrä jossain toisaalla (jonkin toisen toimijan kautta).
- Ekologinen kompensaatio – ihmisen toiminnasta luonnon monimuotoisuudelle yhtäällä aiheutunut haitta hyvitetään lisäämällä luonnon monimuotoisuutta toisaalla.
- Tuulivoimatuotannon ”kompensaatiot” – nykyisin pyritään **kuntien kasvihuonekaasupäästöjen arvioinnissa** käyttämään sekaannusten välttämiseksi kompensaatioiden sijasta termiä hyvitykset.

Lisätietoja:

[Vapaaehtoiset päästökompensaatiot - Ympäristöministeriö](#)

Vapaaehtoinen päästökompensaatio

Vapaaehtoinen päästökompensointi Suomessa (1/2)

- Useita selvityksiä on tehty viime vuosina
 - [Rahankeräyslakia](#) ollaan muuttamassa niin, että vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut rajataan lain ulkopuolelle eikä rahankeräyslupaa tarvita.
 - Kompensaatioiden tarkastelua lainsäädännön kehittämisen näkökulmasta ([Hildén ym. 2021](#))
 - Kompensaatioiden käytön nykytilan arviointi ja päästövähennysyksiköiden hyväksyttävyyden, sääntelytarpeet ([Niemistö ym. 2021a](#))
 - Kompensaatiopalveluiden tarjonnan sääntelyn tarve ja ohjauskeinovaihtoehdot ([Laine ym. 2021a](#))
 - Maankäyttösektorin kotimaisia kompensatiohankkeita on tarkasteltu ([Laine ym. 2021b](#))
 - Finnwatch ry on myös tehnyt oman [raporttinsa](#) kysynnän, tarjonnan ja laadun osalta.
 - Kooste nykytilanteesta myös [Ilmansuojelu-lehdessä 3/2021](#) (Niemistö ym. 2021b)

Vapaaehtoinen päästökompensointi Suomessa (2/2)

- Yritykset ja yksittäiset kuluttajat ovat kompensoineet joko **toiminnastaan aiheutuvia päästöjä, (työ)matkustukseen tai tapahtumien järjestämiseen/osallistumiseen liittyviä päästöjä**. Yritykset ovat lisäksi tuoneet markkinoille ns. päästöhyvitettyjä tuotteita.
- Palveluntarjoajille tehdyn kyselyn ([Niemistö ym. 2021a](#)) perusteella Suomessa kompensoitiin
 - 284 000 t CO₂-ekv. vuonna 2019 (yritykset 51 %, kuluttajat 46 %, **muut toimijat 3 %**)
 - 306 000 t CO₂-ekv. vuonna 2020 (yritykset 86 %, kuluttajat 12 %, **muut toimijat 2 %**)
- Noin 73 % näistä päästövähennysyksiköistä oli ulkomailla tuotettuja ja loput **noin 27 % kotimaisia**, lähinnä maankäyttösektorin hankkeissa tuotettuja.

Vertailua:

- v. 2019 kompensoitiin vapaaehtoisten päästömarkkinoiden kautta Sveitsissä 0,9 milj. t CO₂-ekv. , Ruotsissa noin miljoona t CO₂-ekv., Saksassa noin 2 miljoonaa t CO₂-ekv., UK:ssa kuusi miljoonaa, Ranskassa 10 miljoonaa, ja Yhdysvalloissa 12 miljoonaa.
- Hintatasot: kansainvälisillä markkinoilla (v. 2019) 4,6 €/t CO₂-ekv. (vaihteluväli 0,4–72 € per t CO₂-ekv.), eurooppalaisissa kansallisissa järjestelmissä 13 €/t CO₂-ekv. (vaihteluväli 6–110 € per t CO₂-ekv.), Suomessa (v. 2020) 22,10 €/t CO₂-ekv. (ilman ALV) (vaihteluväli 7–42 € per t CO₂-ekv. (keskihinnat)

Päästökompensaatiot kunnissa ja kaupungeissa (1/2)

- Päästö- ja hiilineutraaliustavoitteet vaihtelevat, minkä takia kunnilla **päästökompensaation osuus vaihtelee** sen perusteella, kuinka alueen maankäyttösektorilta saadaan nettonieluja ja toisaalta päästöjä alas.
- Yleensä –80 % päästövähennys, ja jos maankäyttösektorin nettonielu on nolla, niin kompensaatioiden osuus –20 %.
 - HUOM! Hinku-laskentasäännöissä sallitaan -80 % päästövähennystavoitteen päästöjen hyvittäminen uusiutuvan energian alueen ”ylituotannon” ja maankäyttösektorin lisäisten päästövähennysten ja/tai nielunlisäysten avulla.
- Ainakin Joensuu, Lahti, Lappeenranta ja Tampere ovat laatineet **tiekartan tai suunnitelman hiinieluille- ja kompensaatioille**.
 - Kompensointi konkretisoituu aluksi lähinnä työmatkustuksen (lento)päästöihin kohdistuen.
 - Esimerkiksi Mikkeli ja Lempäälä ovat tehneet sopimuksia metsän istuttamisesta kuntien joutomaille.
 - Erityisesti paikalliset ratkaisut kiinnostavat ([ILPO-hankkeen työpaja](#))

Päästökompensaatiot kunnissa ja kaupungeissa (2/2)

- **Kaupungit ovat perustamassa omia kompensaatiomallejaan:**
 - Turku aikoo hyödyntää ensi vaiheessa kaupungin omien metsien hiilinieluja.
 - Joensuu on perustanut päästövähennysten, hiilinielujen ja päästökompensaatioiden tilijärjestelyn eli ilmastotilin, jonne kerätään varoja em. hankkeiden toteuttamista varten.
- Kunnilla on **tietotarpeita** mm. hiilinieluselvitysten todentamiseen ja seurantaan sopivien menetelmien osalta sekä toiveena saada käytännön periaatelinjauksia, esim. ohjeita laskelmien ja menetelmien kehittämiseen.

Päästökompensoinnin nykytilanne Suomessa

- Kotimainen palveluntarjonta on tasoltaan vaihtelevaa: noin parikymmentä toimijaa, pääosin maankäyttösektorilla.
- Tieto kompensatiopalveluissa käytetyistä menetelmistä ja vaikutuksista ym. on tällä hetkellä hajallaan, lähinnä kunkin toimijan kotisivuilla.
- Yhdenmukaiset/sitovat määrittelyt eri käsitteille ja hyväksyttävälle kompensatiolle puuttuvat.
 - Pysyvyys, lisäisyys, mitattavuus, todentaminen, kaksoislaskennan ja hiilivuodon välttäminen
- Alaa sitovan lainsäädännön sijasta ehdotetaan käytettäväksi ohjauskeinoja kuten kompensatian hyvien käytäntöjen ja kriteerien opasta, palveluntuottajien sitoutumista siihen vapaaehtoisen sopimuksen (ns. Green deal) avulla sekä vapaaehtoista rekisteriä palveluntuottajille (Laine ym. 2021a, Niemistö ym. 2021a)
- Lisäksi mm. toimijoiden omaehtoista standardointiin liittyvää työtä, tutkimushankkeita ja [Pohjoismainen dialogi vapaaehtoisista kompensatioista](#) on käynnissä.

Kehittämistarpeita

- Kotimaisten kompensatiomarkkinoiden uskottavuus edellyttää valtion tukea – luo uskottavat toimintatavat ja vähimmäislaatuksen
 - EU:n ilmastopolitiikka aiheuttaa vaikeuksia lisäisyyden määrittämiseen (perusuran määrittämisen haasteet)
 - Pysyvyyden osoittamisvaikeus (tieteellinen tieto puutteellista, epävarmuus tulevista käyttötavoista) - 100 vuoden vaatimus, että hiili on pois ilmakehästä
- Kunnat ja maakunnat tarvitsevat selkeän pelissäännön siitä, millä edellytyksillä alueen ulkopuolelta hankitut päästövähennysyksiköt voidaan liittää niiden päästövähennystavoitteiden laskentajärjestelmään.
- Valtio muodostuu kunnista ja alueista, minkä takia on luontevaa ajatella, että kuntien ja maakuntien kompensatioiden käyttö tulisi johtaa päästövähennysten yhteydessä samaan lopputulokseen, jolla koko Suomen ilmastotavoitteita tarkastellaan (Seppälä ym. 2019). Käytännössä tämä merkitsee sitä, että kuntien pitäisi löytää päästökompensaatioita tarjoavat hankkeet kotimaasta.
- YM-vetoisena pyritään selkeyttämään kompensatiokäytäntöjä lähitulevaisuudessa kotimaassa, ja sen perusteella myös kuntien toimintatavat kompensatiokäytännöissä täsmentyvät.

Lisätietoa

- Hildén M., Auvinen K., Berninger K., Björklund M., Ekholm T., Ekroos A., Huttunen S., Hyytiäinen K., Kokko K., Lähteenmäki-Uutela A., Mehling M., Perrels A., Seppälä J., Soimakallio S., Tikkakoski P., Toivonen E., Tynkkynen O. 2021. Mahdollisuudet vahvistaa ilmastolakia uusilla keinoilla. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:5. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-045-5>
- Niemistö J., Seppälä J., Karvonen J., Soimakallio S. 2021a. Päästökompensaatiot ilmastonmuutoksen hillinnän keinona Suomessa – nyt ja tulevaisuudessa. Selvitys vapaaehtoisen päästökompensaation käytön nykytilanteesta ja odotuksista eri toimijoiden ilmastonmuutoksen hillintätyössä Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:12. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-233-4>
- Niemistö J., Seppälä J., Karvonen J., Soimakallio S. 2021b. Vapaaehtoinen päästökompensatio kaipaa vielä lisää selkeyttä. Ilmansuojelu 3/2021, s. 24-27. [Ilmansuojelu-lehti – Ilmansuojeluyhdistys ry \(isy.fi\)](http://www.ilmansuojelu-lehti.fi)
- Seppälä J., Saikku L., Soimakallio S., Lounasheimo J., Regina K., Ollikainen, M. 2019. Hiilineutraalius ilmastopolitiikassa – valtiot, alueet ja kunnat. Suomen ilmastopaneeli, raportti 5/2019. https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2019/09/Hiilineutraalius_ilmastopaneeli_2019_FINAL.pdf
- Laine A., Airaksinen J., Yliheljo E., Ahonen H-M, Halonen M. 2021a. Vapaaehtoisten päästökompensaatioiden sääntely. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:26. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-408-6>
- Laine A., Auer J., Halonen M., Horne P., Karikallio H., Kilpinen S., Korhonen O., Airaksinen J., Valonen M., Saario M. 2021b. Esiselvitys maankäyttösektorin hiilikompensaatiohankkeista. [Esiselvitys+maankäyttösektorin+hiilikompensaatiohankkeista julkaistava+raporttiversio 27.1.2021.pdf \(mmm.fi\)](http://www.mmm.fi)
- Finnwatch ry. 2021. Anekauppaa vai ilmastotekoja? Vapaaehtoisen päästökompensaation kysyntä, tarjonta ja laatu Suomessa. Finnwatch ry:n raportti 4/2021, kesäkuu 2021. [Anekauppaa vai ilmastotekoja? \(finnwatch.org\)](http://www.finnwatch.org)

Kiitos!

Erikoistutkija Johanna Niemistö, puh. 0295 251 835
etunimi.sukunimi@syke.fi

Suomen ympäristökeskus (SYKE)
Kulutuksen ja tuotannon keskus
Luonnonvarojen kestävä käytön tutkimusryhmä

